

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

5-2019

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Аниқ ва табиий фанлар

МАТЕМАТИКА

Ю.П. Апаков, А.Х. Жураев Каррали характеристикали бешинчи тартибли бир тенгламанинг чекли соҳадаги ечими ҳақида	5
М.Мамажонов, С.М. Мамажонов Бешбурчакли соҳадаги тўртинчи тартибли параболик – гиперболик турдаги тенглама учун битта чегаравий масала ҳақида	11
Ж.О.Тахиров Амалий математиканинг баъзи замонавий муаммолари ҳақида	19

ФИЗИКА, ТЕХНИКА

Максудов Р.Х., Джураев А., Шухратов Ш., Холдоров Ш Пахта тозалагичнинг ишчи органлари динамикасини ўрганиш	27
О.Қ. Деҳқонова Умумий ўрта таълим мактабларида физика ва математика фанлари узвийлигининг таҳлили	33

КИМЁ

О.Эргашев, М.Коххаров, Э.Абдурахмонов СаА (М-22) цеолитида карбонат ангидрид гази адсорбциясининг энергетикаси	36
--	----

БИОЛОГИЯ, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

М.Ҳолиқов, Ё.Аҳмедова Фарғона водийсидаги қушларнинг географик тарқалиши ва муҳофазаси	41
Х.М. Шодмонов, Н.З. Сотволдиев, И.А.Ақбаров Уй шароитида анордан шарбат ва компот тайёрлаш технологияси	43

ГЕОГРАФИЯ, ТУПРОҚШУНОСЛИК

Ғ.Юлдашев, Г.Сотиболдиева Суғориладиган қолмақалланган оч тусли бўз тупроқлар агрокимёвий хоссаларининг ўзгариши	46
М.Т.Исағалиев, З.Ж.Исомиддинов Суғориладиган сур тусли қўнғир тупроқлар биогеокимёси	51
В.Ю.Исақов, А.Н.Хошимов Сўх конус ёйилмаси тупроқларининг экологик мелиоратив ўзгаришлари	57

Ижтимоий-гуманитар фанлар

ИҚТИСОДИЁТ

О.Умаров Худудларда иқтисодий мустаҳкамлик заҳирасини яратишнинг самарадорлиги	61
--	----

ТАРИХ

З.Й.Эсонов Фарғона водийси ҳунармандларининг пирлар билан боғлиқ эътиқодий қарашлари	63
А.Абдухалимов Мустақиллик йилларида водий вилоятларида оналик ва болаликни муҳофаза қилиш муаммолари	67
М.М.Темирова Фарғона вилоят радиоси тарихига доир айрим мулоҳазалар	70
Ш.Махмудов Қўқон хонлигида хорижий давлатларнинг элчиларини қабул қилиш: анъаналар ва ўзига хослик	74
А.Юлдашев Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда раҳбар ва бошқарув кадрлар тайёрлаш тизимининг тадқиқотларида ақс этиши	77

ФАЛСАФА, СИЁСАТ

М.М.Юлдашев, Ш.А.Рахимов Европа мамлакатларида ёшлар сиёсати: амалиёт ва тажриба	80
З.Р.Қадирова, А.А.Қамбаров Ижтимоий фикрлар тарихида тафаккур услуби масаласи	84
Р.Рўзиева, Н.Эшонқулова, Н.Бобоназарова Илмий билиш бахт-саодатга интилиб, ахлоқий маданияти юксалишида муҳим омил	87

ИЛМИЙ БИЛИШ - ЁШЛАР АХЛОҚИЙ МАДАНИЯТИНИНГ ЮКСАЛИШИДА МУҲИМ ОМИЛ
 НАУЧНОЕ ПОЗНАНИЕ – ВАЖНЫЙ ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ
 МОЛОДЕЖИ

YOUNG PEOPLE ARE INVOLVED IN AHEAD IN THE CROATIAN DESIGNS

Р.Рўзиева, Н.Эшонқулова, Н.Бобоназарова

Аннотация

Мақолада бугунги ёшларнинг диний ва дунёвий қарашларини янада ривожлантириш, уларнинг билишнинг ақлий, эмпирик, ҳиссий каби турларини яққол тарзда англаб олиши, ҳаётий идеаллик муносабатлари, социал муносабатда оилавий бахт-саодат муносабатларини шакллантириш, ёшларнинг мустақил фикрлайдиган юксак интеллектуал ва маънавий салоҳиятга эга бўлиб камол топишлари, дунёни нафақат билиш, балки илмий билиш ёшларимизнинг ахлоқий маданиятини юксалтириш омиллари эканлиги ёритилган..

Аннотация

В статье освещены вопросы дальнейшего развития религиозных и светских взглядов современной молодежи, а также вопросы, касающиеся четкого осознания ею таких видов познания, как интеллектуальное, эмпирическое и эмоциональное, идеальных отношений в жизни, формирования семейного счастья в социальных отношениях, развития молодежи с независимым мышлением, с высоким интеллектуальным и духовным потенциалом, способной не только познавать мир, но и познавать в научном отношении. Это послужит фактором повышения этической культуры молодежи.

Annotation

This article analyzes the present and future days of happiness, the further development of religious and secular views of the future generations, the understanding of intellectual, empirical and emotional intelligence, the relationship of idealism in life, family happiness in social relationships, intellectual and spiritual potential, not only knowing the world, but also scientific knowledge of factors of raising the ethical culture of young people.

Таянч сўзлар ва иборалар: антропологик, ислом догматикаси, ортодоксал қарашлар, теологик тасавурлар, эвдемонологик мерос, социоантропологик хусусият, социал муносабатлар, бахт белгиси – билим, бахт-саодат феномени, дифференциал.

Ключевые слова и выражения: антропологический, исламская догматика, ортодоксальные взгляды, богословские представления, эвдемонологическое наследие, социоантропологическая особенность, социальные отношения, знание - признак счастья, феномен счастья, дифференциальный.

Keywords and expressions: anthropological, Islamic Diction, Orthodox views, Theological cross-section, Socioanthropological characteristic of evdemonological heritage, Social relations, Happiness - sign of phenomenon, happiness and happiness, Differential.

Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотлар инсоннинг бахт-саодатга эришиб яшашини кўзда тутди. Айниқса, ёшларимизнинг ҳаётни тўғри англаб, бахтли яшашлари учун илмий билишнинг муҳим омил эканлигини асослаб бериш бугунги кун талабидир. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасида қайд этилганидек, “Барчамиз бир ҳақиқатни чуқур тушуниб, англаб олишимиз керак: бугун гап халқимиз, Ватанимизнинг тақдири ва келажаги, жондан азиз болаларимизнинг бахти ва камоли ҳақида бормоқда. Шундай улуғ мақсадлар йўлида барчамиз белимизни маҳкам боғлаб ишлашимиз, бор ақл-заковатимиз, билим ва тажрибамизни, жонажон Ватанимизга фарзандлик меҳримиз ва садоқатимизни сафарбар этишимиз керак” [1].

Алоҳида қайд этиш лозимки, ижтимоий борлиқ

талаблари ва қизиқишларининг детерминистик таъсири инсондаги индивидуалликни, айниқса, маънавий-руҳий изланишлардаги ўзига хосликларни рад эта олмайди. Бу ўринда буюк юртдошимиз Абу Наср Форобийнинг фалсафий антропологик ва эвдемонологик изланишларини мисол қилиб келтиришимиз мумкин. Ортодоксал қарашлар, теологик тасавурлар ҳаёт тарзига айланган, ислом догматикасидан ташқарига чиқиш амри маҳол бўлган бир даврда у идеал, фозил ва бахт-саодатли инсонлар яшайдиган жамият ҳақида бетакрор ғояларни илгари сурган. У жамият ва шахс ўртасидаги боғлиқлик ҳақида куйидагиларни ёзади: “Фозиллар шахри

Р.Рўзиева – Г.В.Плеханов номидаги РИУнинг Тошкент шаҳридаги филиали, гуманитар ва математик фанлар кафедраси профессори, фалсафа фанлари доктори.

Н.Эшонқулова – НДКИ, ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси катта ўқитувчиси.

Н.Бобоназарова – НДКИ, академик лицейи ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси катта ўқитувчиси.

одамларидан баъзилари ҳамма учун муштарак, умумий бўлган билимларни ўрганиб иш юритадилар, баъзилари эса фақат муайян мавқедаги одамлар билиши зарур бўлган билимларни ўрганиш ва иш юритиш билан шуғулланидилар. Бу одамларнинг ҳар бири, шундай умумий ва хусусий билимлар ва фаолиятлар орқали саодатга эришадилар” [2,163]. Демак, бахт-саодатга эришиш жамият ва шахс амалларининг мавжудлигини тақозо этади. Аммо шахс амалларининг ўзи эмас, уларнинг тинмай такомил муҳим бўлиб, бу, жамият эҳтиёжларининг мувофиқлигида ўз ифодасини топади. “Ўзаро яқин (кўнгли яқин) руҳларнинг қанчалик кўпчилиги бир-бири билан кўшилса, улар шунча кўп ҳузур- ҳаловатга эришадилар... Руҳлар сифатларининг бундай ўзаро кўшилиши оқибатида уларнинг (ақлий) қувватлари миқдор жиҳатидан ҳам тобора ошиб боради...маънавий кучлари ортиб, баркамоллашиб боради. Руҳларнинг бир-бирига чексиз кўшилавериш имкони бўлгани учун ҳар бир руҳнинг бошқалари билан чексиз кўшилаверишидан оладиган ҳузур-ҳаловати ҳам чексиз ортиб бораверади” [3,165]. Бу ўринда файласуф руҳлар тўғрисида тўхталяпти, аммо бу фикрлар инсонларга тааллуқлидир. Инсонлар кўпроқ ўртасидаги муносабатлар, уларнинг бир-бири билан бирлашиб фаолият олиб боришлари жамиятнинг мавжудлик шартидир. Форобий Ғарб файласуфларига хос индивидуал субъективистик ёндашувдан ҳоли тарзда, инсон қувватлари ва амаллари жамият манфаатларига мувофиқ келиши зарурлигини эътироф этади. Шунинг учун ҳам унинг эвдемонологик мероси социоантропологик хусусиятга эга. Фаолиятнинг ижтимоий детерминистик хусусияти инсон хатти-ҳаракатларининг жамият талабларига, эҳтиёжларига мувофиқлигида акс этади. Бундан инсоннинг бахт-саодатга интилиши ҳам истисно эмас. Бизнинг фикримизча, ушбу интилишларни қуйидаги йўналишларга ажратиб, тадқиқ этиш мумкин:

1. Борлиқни билишдан завқ олиш, гносеологик изланишларга берилишни ҳаётий мақсадга айлантириш.

2. Ижтимоий борлиқни такомиллаштиришдан ўзига эвдемоник маъно топиш.

3. Трансцендентдан, иррационалдан “олий бахт” излаш.

4. Инсонларни севиб ва севилиб яшашни саодат билиш.

5. Ҳаётий идеал излаш ва унга эргашишдан ҳаётий мазмун топиш, умр моҳиятига етиш.

6. Социал муносабатлар, аввало, оилавий ҳаётдан бахтиёрлик излаш.

Оламни, ҳаёт сирларини билиш, тафаккур билан янги илмий кашфиётлар қилишга интилиш ёлғиз инсонга хос хислатдир. “Инжил”да қайд этилишича, Одам Ато ва Момо Ҳаво тақиқланган дарахт мевасини тотиб кўриб, билишга бўлган эҳтиёжини намойиш этиб, гносеологик қизиқишлари жаннатда яшашдан устун эканини тасдиқлаганлар [4,5-6]. Ислолда эса “Иймон яланғочдир, унинг либоси тақво, зийнати ҳаё, меваси эса илмдир”, “Олим Оллоҳнинг ер юзидаги ишончли кишисидир” [5,20-21], дейилади. Муҳаммад Пайғамбаримизга Қуръони каримнинг ўқи, ўқи, ўқи тарзидан нозил этилиши, маълум қилиниши инсондаги билишга бўлган қизиқишни ифода этади. Хуллас, гносеологик қизиқиш инсоннинг шундай табиатига айланганки, у бутун фикри-зикри, борлиғи билан ён атрофидан, ҳаётдан моҳият излаб, ўзини бахтиёр сезади.

Оламни илмий билишда, айниқса, китобнинг аҳамияти катта. “Одамларнинг онг-у тафаккури, дунёқарашини ўзгартириш, маънавий савиясини юксалтириш ҳақида кўп гапирамиз. Лекин бу борада энг оддий ва айни пайтда энг таъсирчан восита – бу китоб эмасми? Мен шунга аминман – китобсиз тараққиётга, юксак маънавиятга эришиб бўлмайди. Китоб ўқимаган одамнинг ҳам, миллатнинг ҳам келажаги йўқ” [6,114]. Зеро, китоб орқали инсон дунёни янада теранроқ англайди. Ўзини сиртдан кузатиб, камчиликларини тузатиб боришга ҳаракат қилади. Маънавий меросимизда илм ҳақида, илмий билишга интилиш ҳақида жуда қимматли фикрларни учратамиз. “Оз-оз ўрганиб доно бўлур, қатра-қатра йиғилиб дарё бўлур”, “Бахт – белгиси билим”, “Билим – ақл чироғи”, “Билим бахт келтирар”, “Билим давлатдан қиммат”, “Куч – билимда” кабилар шулар жумласидандир.

Тарихда ижтимоий борлиқнинг инсон эвдемонологиясига қурилган жамият бўлгани маълум эмас. Инсоннинг бахт-саодат ҳақидаги тасаввурлари шахсий, субъектив ҳодиса бўлиб келган. Уларнинг энг ёрқин кўринишлари утопияда, футурологик моделларда акс этади. К.Мангейм ёзганидек, утопик онг, тасаввур реал борлиққа мувофиқ келмаган, мавжуд тартибларни парчалашга қаратилган трансцендентал воқелиқдир [7,113]. Бироқ, бахт-саодатнинг экстравертив хусусиятини унутиб бўлмайди, акс ҳолда инсоннинг барча

ФАЛСАФА, СИЁСАТ

фаолияти мутлақ шахсий субъектив воқелик сифатида талқин этилади. Шунинг учун утопия ва футурологик моделлар негизда инсоннинг амалий, ижтимоий фаолиятига таъсир этувчи омиллар борлигини унутиш мумкин эмас. Айниқса, инсон ўзгартиришга аҳд қилган ижтимоий борлиқ “мудом аниқ, маълум бир тарихий ҳаёт билан боғлиқ” [8,114]. Шундай экан, инсоннинг бахт-саодат ҳақидаги қарашлари, ҳатто улар утопия, футурологик моделлар тарзида намоён бўлганида ҳам жамиятга қаратилган фаолиятида объективлашади.

Ҳаётий идеал излаш ва унга эргашишдан моҳият, мазмун топиш инсонни бахтли яшашга элтиши мумкин. Бахт феноменининг идеал билан боғлиқ айрим қирраларини С.Агзамходжаева ўрганган. У ёзади: “Бахт”, “бахтиёр ҳаёт қуриш” барча кишиларга, барча жамиятларга хос идеалдир. “Бахт ва бахтиёр ҳаёт” ахлоқан етук инсон билан боғланган. Кишининг бахтиёр яшаши унинг мол-мулки, лавозими билан эмас, эзгу амаллари, эзгу ниятлари туфайлидир. Ахлоқан етуклик ҳам эзгулик концепциясидан келиб чиқиб талқин қилинади. “Эзгу амалли шундай бир кишини танлаш зарурки, – деб ёзади Сенека, – у мудом кўз олдинда турсин ва шундай яшагинки, гўёки ушбу идеал сенга тикилиб, сенинг ҳаракатларингни кузатаётгандек бўлсин... Бошқанинг фикрларида яшаб, уни тўғри яшашга ўргатган бахтиёрдир! Аммо бошқани идеал билиб ўзи комилликка интиладиган янада бахтиёрдир! Бизга ахлоқимизни тузатадиган кимдир намуна бўлиши даркор, чунки эгри чизиқни фақат чизгич билан тўғрилаш мумкин” [9,32].

Социал муносабатлар, аввало, оиладан бахт излаш кишидаги энг барқарор туйғу, истакдир. Оила тасодифий кишилар уюшмаси эмас, унга дуч келган талаблар, кўрсатмалар, даъватлар тўғри келавермайди. Қуръони каримда айтилишича, Оллоҳ кишиларнинг сокинлик топиши, ораларида меҳру муҳаббатнинг марҳамат бўлиши учун оилани кашф этган [10,368]. “Наҳл” сурасида дейилади: “Оллоҳ сизларга ўзларингиздан жуфтлар қилди ва сизларга жуфтларингиздан болалар ва набиралар қилди ҳамда сизларни пок нарсалардан ризқлантирди” [11,238]. Агар мазкур таъкидлардан келиб чиқсак, оила инсонга сокин турмуш ато этади, меҳру муҳаббат билан яшашга ўргатади, жуфт танлашни, фарзандлар ва набиралар кўриб, бахт-саодат нималигини тотиб яшашга ўргатади. “Оила ҳар бир жамиятнинг бошланғич хужайраси ҳисобланади. Оила мустаҳкам,

тинч, ҳалол ва пок бўлса, жамият ҳам осойишта, мустаҳкам, фаровон бўлади. Аксинча, оилаларда парокандалик, бузғунчилик бўлса, ҳалол-ҳаромнинг фарқи қолмаса, ўша жамият бузилади, тинчлик йўқолади, охир-оқибат у чуқур таназзулга юз тутади” [12,4].

Агар гап бахт-саодат феномени устида кетса, социоантропологик воқелик ижтимоий борлиқ ва инсонни, жамият ва шахсни, уларнинг орзу, истак, кечинма ва тасаввурларига уйғун қарашни шарт қилиб қўяди. Бу, албатта, уларни сунъий тарзда айнанлаштириш эмас, ижтимоий борлиқ билан инсон ўртасида функционал, биологик, психофизиологик ва социал фарқлар сақланиб қолади. Жамият билан шахс ўртасидаги уйғунлик, ҳатто у интенция ёки субъектив поғонада бўлса-да, дифференциал ўзига хосликлардан келиб чиқишни тақозо этади, чунки бахт феномени, маълум маънода шахсий субъектив тасаввурлар, кечинмаларга оид ҳодисадир. Шахсий субъектив тасаввурларни умумлаштириш тарзи бутун жамиятга, жамият ҳаётига татбиқ этиш хавфини юзага келтириши мумкин. Мишель Монтень айтганидек, “Биз ҳеч қачон уйимизда қололмаймиз, мудом қаердадир ташқарида бўламиз. Хавфсираш, истаклар, умидлар бизни келажакка ундайди, улар бизни бор нарса ҳақида ўйлаш ва тушуниш имконидан маҳрум этади, ҳатто бизни йўқ бўлганимизда ҳам безовта қиладиган даражада ўзига банди этади” [13,117-118]. Бу, жамият деб аталган ташқи борлиқнинг инсонга, шахсга ўз талабларини ўтказиши оқибатидир.

Демак, жамиятда ва у билан яшаш, уларнинг борлиғи орқали ўзини, ўзлигини намоён этиш, орзу-истаклари ва бахтли ҳаёт ҳақидаги қарашларини амалга татбиқ этиш инсон, шахс қисматига битилган.

Юқоридагиларни ҳисобга олган ҳолда ёшларга маънавий меросимиз асосида бахт-саодат тушунчаларининг моҳиятини тушунтириш ва бугунги янги тараққиёт даврида бахтли фуқаро сифатида ҳаётда ўз ўринларини топиб яшашлари учун муносиб шароит яратиб бериш бугунги кун талабидир. Зеро, “**Биз ёшларга доир давлат сиёсатини ҳеч оғишмасдан, қатъият билан давом эттирамиз. Нафақат давом эттирамиз, балки бу сиёсатни энг устувор вазифамиз сифатида бугун замон талаб қиладиган юксак даражага кўтарамиз.**

Ёшларимизнинг мустақил фикрлайдиган, юксак интеллектуал ва маънавий салоҳиятга эга бўлиб, дунё миқёсида ўз тенгдошларига ҳеч қайси

соҳада бўш келмайдиган инсонлар бўлиб камол топиши, бахтли бўлиши учун давлатимиз ва жамиятимизнинг бор куч ва имкониятларини сафарбар этамиз” [14,14].

Социал муносабатлар инсон ва жамият, давлат, нодавлат институтлари ўртасидаги ранг-баранг алоқалардан иборат. Кишининг ушбу муносабатларда бахтли яшаши ёки ўзини бахтиёр, омадли субъект сифатида намоён қилиши турли-туман омилларга боғлиқ. Энг муҳими, инсон шу муҳит учун зарурлигини, унинг фаолияти ниманидир ўзгартиришини, такомиллаштиришини ҳис қилиши даркор. Объектив борлиқ, муҳит шахснинг ижтимоий фаоллиги учун зарур шароитларни доимо яратавермайди. Социал муносабатлар, жамият бахт феноменига ижобий воқелик сифатида таъсир кўрсатиши керак. Буни қуйидагича талқин қилиш мумкин. Биринчидан, жамият бахт улашмайди, аммо у кишиларга бахтли яшаши учун зарурий имкониятлар яратиб беради. Бундай имкониятларсиз шахс ўзининг инсон сифатида нималарга қодирлигини англамайди, билмайди. Иккинчидан, жамият шахсни онгли, тафаккурли, ижодкор субъект сифатида шаклланишини кафолатлайди. Айнан яратувчанлик қувватига эга эканини англаган шахс ўзини бахтиёр сезади, жамият берган сабоқлар ва қулайликлардан тўла фойдаланишга интилади. Учинчидан, инсон ижтимоий мавжудот (Аристотель), унинг бу фазилатини жамиятдаги муносабатлар, ранг-баранг алоқалар, ҳаёт тарзи ва кундалик амалиёт шакллантиради. Ижтимоий борлиқ

деб аталувчи ушбу омил инсоннинг бутун борлиғига, тасаввурлари ва онгига сингганки, инсон фақат улар таъсирида ёки уларнинг баҳолашида ўзини ким бахтиёр ёки бадбахт эканини билади. Бахт феномени учун ташқи таъсир, жамиятдаги қадриятларнинг, яъни макромуҳитнинг баҳолари муҳим. Тўртинчидан, социал муносабатлар оила, яқин кишилар давраси, меҳнат жамоаси, қўшнилари, қариндош-уруғлар, маҳалла, хуллас, инсоннинг ҳар кун қиладиган алоқаларини шакллантирадиган микромуҳитлар бахт ҳақидаги тасаввурларга бевосита таъсир этувчи объектлар ҳисобланади. Бешинчидан, жамият таъсири қанчалик кучли бўлмасин, бахт шахсий, индивидуал хусусиятга, қадрга эга феномендир. Демак, бахтни шахс яқка ўзи тасаввур этса-да, унга фақат ўз ҳаётига тааллуқли феномен сифатида қараса-да, бу, унинг мутлақ ўзига тегишли, мутлақ ўз хоҳишидан келиб чиқувчи, мутлақ ўзигина ҳал этиши мумкин ҳодиса эканини билдирмайди. Жамият нафақат ўрнатган муносабатлари, шунингдек, эъзозлайдиган, амал қиладиган ва қўллаб-қувватлайдиган қадриятлари орқали ҳам инсоннинг бахтли ёки бахтсиз яшашига таъсир этади. Айнан шунинг учун ҳам жамият, шахс билан ёнма-ён, баб-баробар бахт феномени субъектидир.

Демак, дунёни нафақат билиш, балки илмий билиш ёшларимизнинг ахлоқий маданияти юксалиб, бахт-саодатга интилиб яшашларида муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Олий Мажлисга Мурожаатнома. 28 декабр, 2018 йил. Хс.уз.
2. Форобий, Абу Наср. Фозил одамлар шаҳри. -Т.: Абдулла Қодирий номидаги “Халқ мероси” нашр., 1993.
3. Форобий, Абу Наср. Фозил одамлар шаҳри. -Т.: Абдулла Қодирий номидаги Халқ мероси нашр., 1993.
4. Инжил. Стокгольм, 1992. Ибтидо.
5. Қаранг: Ғаззолий, Имом Абу Ҳомид. Биринчи китоб. – Т.: Мовароуннаҳр, 2003.
6. Мирзиёев Шавкат. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз. – Т.: “Ўзбекистон”, НМИУ, 2017.
7. Қаранг: Мангейм К. Идеология и утопия. Утопия и утопическое мышление: антология зарубеж. лит. –М.: Прогресс, 1991.
8. Қаранг: Мангейм К. Идеология и утопия. Утопия и утопическое мышление: антология зарубеж. лит. –М.: Прогресс, 1991.
9. Қаранг: Мангейм К. Идеология и утопия. Утопия и утопическое мышление: антология зарубеж. лит. –М.: Прогресс, 1991.
10. Куръони карим. А.Мансур таржимаси. -Т.: Чўлпон, 1992.
11. Куръони карим. А.Мансур таржимаси. -Т.: Чўлпон, 1992.
12. Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф. Бахтиёр оила. -Т.: Шарқ, 2012.
13. Қаранг: Рассуждения о счастливой и достойной жизни. - Минск: Харвест, 1999.
14. Мирзиёев Шавкат Миромонович. Эркин ва фарвон демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг кўчма мажлисидаги нутқ / Ш.М.Мирзиёев. – Т.: Ўзбекистон, НМИУ, 2017.

(Тақризчи: Т.Абдуллаев – фалсафа фанлари доктори, профессор).